

کتاب ماه

تاریخ و جغرافیا ۱۲

ماهnamه تخصصی اطلاع رسانی و
نقد و بررسی کتاب

صاحب امتیاز:

خانه کتاب ایران

مدیر مستول:

احمد مسجدجامعی

کتاب ماه تاریخ و جغرافیا ماهنامه‌ای است که با هدف اطلاع رسانی در زمینه کتاب و مسائل شرک و مکمل به ارتباط خلاق قیمتی پیداوارندگان، ناشران، کتابداران و سایر فعالان عرصه نشر و فرهنگ کشور از سوی موسسه نهادهای فرهنگی و خانه کتاب ایران انتشار می‌باشد.

هر ماه فهرست کامل انتشارات ماه پیشین که با مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتشار یافته است و در نظام اطلاع رسانی خانه کتاب ایران وارد شده‌اند بر اساس نظام رده‌بندی دهدزی دیوبی ارائه می‌شود. شناسه کتابها تا حد امکان - حداقل کتابهای چاپ اول - با خلاصه‌ای از کتاب همراه است. در پایان این پخش نمایه‌ها نیز اورده شده است.

مسئلیت نقد و ارزیابی کتاب و مسائل کتاب بر عهده نویسنده‌اند است و به هیچ وجه به منزله نظر رسمی خانه کتاب نیست.

به بهانه انتشار ترجمه کتاب فرهنگ رنسانس در ایتالیا

◀ نقش اصلی این کتاب برای فرهنگ تاریخی ما تصحیح استنباط‌های نادرست و تصورات خلاف واقع از رنسانس و نمودن چهره‌ای واقعی، روشن و دقیق از پدیده رنسانس است.

• دکتر عبدالرسول خیراندیش

چند قرنی است که در تاریخ جهانی به خصوص در مباحث تاریخ اروپا، رنسانس از مسائل مهم و بحث‌انگیز به شمار می‌آید. روشنگران و مورخان قرون هجدهم و نوزدهم میلادی آنرا نقطه عطفی در تاریخ بشر قلمداد نمودند و هرچند هنوز در مورد جایگاه آن در توسعه و ترقی تمدن جدید غرب متفق القول نیستند اما در کشور ما عامه را عقیده بر آن است که نه تنها رنسانس مقدمه و زمینه‌ساز ترقیات اروپا بلکه اصل‌قسمتی از آن ترقی به شمار می‌آید. انتشار ترجمه کتاب «فرهنگ رنسانس در ایتالیا» اثر یاکوب بورکهارت می‌تواند کمک بزرگی به تصحیح داشت عمومی جامعه ما از مسئله رنسانس باشد. حتی چندان به دور از حقیقت نخواهد بود اگر بگوئیم که داوری‌های غیرعلمی و به دور از دانش و فن بسیاری از اهل تاریخ و به طورکلی علوم انسانی را نیز می‌تواند تصحیح کند.

اقای محمد حسن لطفی مترجم محترم کتاب آنرا از متن آلمانی با عنوان

Die Kultur der Renaissance in Italien. Jakob Burckhardt. Safari - Verlag Carlboldt . Berlin . Germany. 1941.

ترجمه کرده‌اند که این به دلیل استفاده از زبان اصلی کتاب مزیتی است. اما اینکه ایشان در نخستین سطر از مقدمه خویش می‌نویسد این نخستین اثر مستقلی است که درباره رنسانس در زبان فارسی انتشار می‌یابد^۱ بهتر بود با دقت بیشتری اظهار می‌شد. در مجموعه تاریخ تمدن نوشته ویل دورانت کتاب پنجم به رنسانس اختصاص دارد که با توجه به زمان طولانی تالیف کتاب ایشان و نیز با توجه به چاپ جدید آن به وسیله ناشر ایرانی که مجلدات ده گانه کتاب را عرضه کرده‌اند و نیز عدم یکسانی کامل کتاب تاریخ تمدن ویل دورانت از نظر سبک و سیاق تاریخ‌نگاری می‌توان آنرا اثر مستقلی به شمار آورده و به خوانندگان معرفی کرد. در سال‌های قبل از انقلاب نیز کتابی با عنوان «ریشه اقتصادی رنسانس» نوشته سیزوواری (شروعی) منتشر شد که هم دارای حجم اندکی است و هم دیدگاهی اقتصادی، اجتماعی از رنسانس را مطرح می‌سازد و به فردیت که اساس کتاب بورکهارت هست بهایی نمی‌دهد نظر به تقدم این اثر (منظور تاریخ

سر دیبر:
عبدالرسول خیراندیش
یکش فهرست و خلاصه کتاب:
مدیریت اطلاع رسانی و خدمات
رایانه‌ای

مدیر فنی و هنری:
محمد گرمی

مدیر داخلی:
مسعود سلیمانی

همکاران این شماره:
منصور صفت‌گل، مصطفی ندیم، محمد جواد فخرایی، دکتر ابوالقاسم فروزانی، عبدالکریم مشایخی، دکتر حسین مفتخری و مجتبی تبریزی‌نا

لیتوگرافی:
پان گرافیک

چاپ و صحافی:
اتی بین

نشانی: تهران خیابان انقلاب بین صبا و فلسطین شماره ۱۱۷۸
صفحه شماره ۱۴۵۵-۱۴۵۵
تلفن: ۰۲۱۴۷۵۰-۰۲۱۵۲۵۵

► در بخش‌های بعدی کتاب، تأکید اساسی بورکهارت بر این است که انسان جدیدی که در ایتالیای عصر رنسانس پا به عرصه می‌گذارد و سرآغاز انسان جدید اروپایی است چه خصوصیتی دارد.

تاریخ تمدن ویل دورانت

جلد پنجم

رناسن

مترجم

صدر نقش زاده: کتابهای اول و دوم

بوطالب صادق، کتابهای سوم، چهارم، پنجم، ششم

ویراستاران

محمد مختار - بوطالب صادق - خانبار دیمس

چاپ چهلتم، تهران ۱۳۷۲

ربیشه اقتصادی رناسن

سبزواری

یافته است، هنوز کتاب حاضر نوشته‌ای کلاسیک در این موضوع، و به طور کلی یکی از کتاب‌های کلاسیک درجه اول، به شمار می‌آید».^۳

اهمیت مقام بورکهارت و تاثیر او در مورخان بعدی که درباره رنسانس کتاب نوشته‌اند را می‌توان در اغلب آثار تاریخی مربوط به رنسانس دید.

همان‌گونه که از عنوان کتاب بورکهارت بر می‌آید او رنسانس را در محدوده ایتالیا و به زبان دقیق‌تر در نیمه شمالی ایتالیا دیده است. هرچند علیرغم تذکر مترجم در مورد «خواننده مبتدا» این کتاب مناسب‌کسانی که گام‌های نخست را در مطالعه و آموزش تاریخ می‌پیمایند نیست اما راقم این سطور لازم به تذکر می‌داند که رنسانس در قدم اول، و به عبارتی در کلیت و تمامیت خود ایتالیایی است. این از آن روست که رنسانس در دیگر کشورهای اروپایی مانند فرانسه، هلند و انگلستان متأخر از ایتالیا بوده و چون با مسائلی چون پیدایش اولمپیست‌های اخلاقی چون اراسوس و ذوبنگلی یا مصلحان دینی چون لوثر و کالوین یا وطن پرستانی چون هابن و توئاس مور همراء بوده لذا تفاوت‌های فراوانی با رنسانس ایتالیایی دارد و بدین جهت گاه بدان «رناسن شمالي» اطلاق می‌شود و گاه در مجموعه مسائل مربوط به تهضیت پروتستان گنجانیده می‌شود. لذا صرف‌نظر از تشکیک‌ها و تعاریف و تحدیدهای خاصی که دلمتشغولی مورخان است نوع ایتالیایی رنسانس یا همان رنسانس معروف حد فاصل قرون سیزدهم‌الی شانزدهم میلادی را در بر می‌گیرد و جلوه‌گاه اصلی آن نیز شهرهای نیمه شمالی ایتالیا یا همان ایتالیای شمالي و مرکزی چون فلورانس، ونیز، ژنوا، میلان، رم و... بوده است. کتاب بورکهارت با تعیین این محدوده زمانی و مکانی شکل می‌گیرد و در سراسر متن نیز بدان وفادار می‌ماند هرچند در این زمینه تا بدان حد اصرار می‌ورزد که تاثیر عوامل خارجی در پیدایش و زوال رنسانس ایتالیایی را به نسبت اوضاع داخلی ایتالیا کمزنگ می‌سازد. در حقیقت بورکهارت به نوعی درونگرایی در شناخت رنسانس روی می‌آورد و تاثیرات بیرون از اروپا و حتی اروپایی بیرون از ایتالیا را تحدید زیادی نماید می‌گیرد. این امر مقدمات تکوین رنسانس را به خصوص در جهت یافتن مدخل زمانی مناسب با آن ساخت دچار مشکل می‌سازد و این خود برای خواننده غیرمتخصص تسسلط بر کتاب و درک مضامین باریک و دقیق آنرا با مشکل مواجه می‌سازد. شاید در رفع این مشکل بوده است که مترجم محترم کتاب خود را ناچار دیده که به بخش اعظم یادداشت خویش بر ترجمه را به سیری در تاریخ اروپا و بیان مقدمات لازم برای معرفی رنسانس اختصاص دهد. کاری که به دلیل اجمال جیزی از ابهام مسئله نکاسته است.^۴ به هر حال بورکهارت بدون مقدمه چیزی متدائل و گویی که سلسله‌ای از تالیف درباره تاریخ اروپا را مشکل می‌دهد با مدخل زمانی قرن چهاردهم و از بستر جغرافیایی ایتالیا مستقیماً به سراغ اصل مطلب می‌رود. نخستین عبارت کتاب او - «جنگ میان پاپها و شهریاران خاندان هوهنشتاوفن^۵ وضعی سیاسی در ایتالیا بوجود آورد که از چندین لحظه با وضع بقیه باخت

رسانس از مجموعه تاریخ تمدن نوشته دوبل دورانت) بر کتاب بورکهارت در ارائه به خواننده فارسی زبان و به دلایلی که در دنبال خواهد آمد نخست نگاهی کوتاه به خواهیم انداخت:

در میان حدود یکصد و نود منبعی که ویل دورانت در تاریخ رنسانس مورد استفاده قرار داده کتاب بورکهارت با مشخصات:

BURCKHARDT . JACOB . The Civilization of the Renaissance in Italy . London . 1914
می‌شود که با گذاشتن ستاره‌ای در کنار آن به مانند حدود پنجاه اثر دیگر - از مجموعه منابع مورد استفاده خویش - بر آن جهت مطالعه بیشتر تاکید کرده است.^۶ ویل دورانت در تاریخ رنسانس خویش که مقدمه آنرا به تاریخ اول دسامبر ۱۹۵۲ م. امضا کرده است از اثر یا کوب بورکهارت استفاده بسیار کرده و اینرا هم از طرح کلی کتاب او و هم از برخی قضاوت‌های خویش می‌توان دریافت. هرچند تاریخ رنسانس ویل دورانت از نظر تلفیق زمان و مکان تلاش مجدانه‌ای را نشان می‌دهد اما از نظر تحلیل و مفهوم پردازی به هیچ وجه به پای اثر بورکهارت که حدود یک قرن قبل نوشته شده نمی‌رسد. اثر بورکهارت که سنت فلسفی تاریخ‌نگاری ژرمنی به خصوص تاثیرات تاریخ‌نگاری انتقادی را در خود دارد مرتبه بالاتری از تفسیر تاریخی قرار می‌گیرد. این نکته (تنزل) را بایستی به حساب تاریخ‌نگاری مغرب زمین گذاشت یا تفاوتی میان این دو مورخ مسئله اصلی این نوشتار نیست اما باید بر این نظر آقای لطفی مترجم محترم کتاب صحه گذاشت که اثر بورکهارت از کتاب‌های کلاسیک درجه اول به شمار می‌آید. او در معرفی کتاب و نویسنده آن می‌آورد:

«نویسنده کتاب، یاکوب بورکهارت ۱۸۸۱ - ۱۸۹۷، یکی از بزرگترین پژوهندگان تاریخ در قرن نوزدهم است. چندی استاد داشتگاه‌های بازیل و زوریخ (در سویس) بود و دعوت داشتگاه برلین را برای جانشینی ثوبولد رانکه ایکی از بزرگترین پژوهشگران تاریخ است که برای هر دانشمندی در این رشته مایه افتخار بزرگی بود، رد کرد و بقیه عمر را به تدریس و تصنیف در وطن خود گذراند. در سال ۱۸۵۲ نخستین نوشته خود را با عنوان «عصر کنستانتین بزرگ» و در ۱۸۶۷ «هز معماری رنسانس» در ایتالیا را منتشر کرد و پس از سرگش «مقاله‌هایی درباره تاریخ هنر در ایتالیا»، «مقاله‌هایی در تاریخ فرهنگ یونان»، «تأملات در تاریخ جهان» و «دوازدهمایی درباره تاریخ و تاریخ نویسان» اشتار یافت.

همه‌ترین اثر او «فرهنگ رنسانس در ایتالیا» است که در ۱۸۶۰ در دویست سخه منتشر گردید. در آغاز چندان استقبالی از آن به عمل نیامد و نه سال طول کشید تا چاپ دوم آن اشتار یافت. ولی به تدریج از باب نظر قدر کتاب را شناختند به طوری که در سال ۱۹۲۴ چاپ چهاردهم در دسترس خوانندگان قرار گرفت.

این کتاب، چنانکه از مقدمه آن نیز بر می‌آید، نخستین کتابی است که درباره رنسانس نوشته شده است. به همه زبان‌های مهم اروپایی ترجمه شده است و با اینکه درباره رنسانس نوشته‌های متعدد در زبان‌های مختلف، چه به تقلید از آن و چه به دون قصد تقلید از آن انتشار

«همچنانکه سازمان داخلی پیش دولت‌های ایتالیا بیانی ازی هنری، یعنی آفرینشی آگاهانه و مبتنی بر اندیشه و استوار بر شالوده‌ای حساب شده. بود ارتبا اضطرار با یکدیگر و با دولتهای دیگر نیز می‌بایست اثری هنری باشد. این واقعیت که تقریباً همه آن دولت‌ها از طریق غصب و قیرو غلبه سبتاً جدید به وجود آمده بودند، چه در سیاست داخلی و چه در سیاست خارجی آنها اثری داشت. رفاقت هیچ یک از آن دولتها در برابر دیگران و خم داشت. رفاقت هیچ یک از آن دولتها در برابر دیگران تأسیس و تحکیم حکومتشان به باریشان رسیده بود در رفاقت همایشگانشان نیز به کار گرفته می‌شد. در حقیقت صلح و جنگ بسته به میل و اراده فرماتزا نبود، و همه فرماتزا و ایان نامشروع مجبور بودند همواره در حال جنگ باشند و به توسعه قدر خویش بکوشند. بدین سان ایتالیا زادگاه نوعی «سیاست خارجی» می‌شود که به تدریج در کشورهای دیگر نیز به صورت نظام حقوقی بین الملل رایج در می‌آید. واقعیتی، و فراخ از هرگونه پیشداوری و قید اخلاقی، در سیاست خارجی به چنان درجه کمالی می‌رسد که بعضی اوقات خالی از ظرافت و عظمت نیست در حالی که کل آن همچون ورطه‌ای شوم و دهشت‌انگیز می‌نماید.

تاریخ سیاست خارجی ایتالیا در این دوره داستانی است از نبرنگها و اتحادیه‌ها و مسلح شدنها و رشا و ارتشار و خیانتها.^۸

بیان چنین خصوصیتی از دولت برای خواننده امروزی که شاهد توسعه قواعد و ضوابط روابط بین الملل است بیشتر جای تاسف و تعجب دارد که در پی توصیف طولانی بسورکهارت از دولت شهرهای ایتالیایی و فرماتزا و ایانشان در فصول اول تا هشتم صورت گرفته است. به عنوان مثال توصیفات او درخصوص تاثیر اوضاع سیاسی ایتالیا در رفتار سیاسی گروهها و فرماتزا و ایان چنین است:

... در برای این قدرت متمرک هرگونه مخالفتی در درون کشور غیرممکن بود. زورگویی و استبداد در همه جا حکمرانی می‌کرد و همه امکانات بازگرداندن حکومت جمهوری به دولتهای از میان برداشته شده بود. اشراف، اعم از گوئلف‌ها و گیلین‌ها، با وجود جامه‌های پوشکو و جلال و کلاههای مزین به پرهای زنگارنگ، قادر حقوق سیاسی بودند، و مردان متفسک مانند ماکیاولی نیک می‌داشند که دولتهای ایشان همانند ناپل و میلان فاسدتر از آنند که حکومت جمهوری بتواند در آنها مستقر گردد. هر دو گروه اشراف به سرنوشتی عجیب دچار آمده بودند و فعالیت‌شان منحصر به کشمکش‌های شخصی و خانوادگی بود. هنگامی که آگر پیاقون تهاجم به یکی از شهرهای ایتالیایی توصیه کرد که هر دو گروه را از میان بردارد، شهرهای پاسخ داد: از کشمکش‌های ایشان هر سال دوازده هزار سکه طلا جریمه عاید من می‌شود؛ و وقتی که مثلاً در سال ۱۵۰۰ در اثای بازگشت لودویکو مورو به قدر خودش، گوئلف‌های شهر تورونتو از بخشی از سیاه فرانسه خواهش کردند که به شهر بیاند و گیلین‌ها را تار و مار کنند فرانسویان آمدند و نخست دارایی خود گوئلف‌ها را غارت کردند و سپس به جان گیلین‌ها افتدند و شهر را با خاک یکان ساختند. در روماییا که هیجان و انقام‌گیری

بخش سوم: احیای فرهنگ دوران باستان
فصل اول: مقدمه
فصل دوم: خواجه‌های رم
فصل سوم: نویسنده‌گان و شاعر ایان دوران باستان
فصل چهارم: اولانیسم در قرن چهاردهم
فصل پنجم: دانشگاه‌ها و مدارس
فصل ششم: مروجان فرهنگ دوران باستان
فصل هفتم: تقلید دوران باستان
فصل هشتم: رساله‌نویسی و تاریخ‌نگاری به زبان لاتینی
فصل نهم: فرهنگ دوران باستان به عنوان منبع عمومی
فصل دهم: شعر لاتینی جدید
فصل یازدهم: اححطاط اولانیسم در قرن شانزدهم
بخش چهارم: کشف جهان و انسان
فصل اول: سفرهای ایتالیاییان
فصل دوم: علوم طبیعی در ایتالیا
فصل سوم: کشف زیبایی طبیعت
فصل چهارم: کشف انسان
فصل پنجم: زندگینامه‌نویسی در قرون وسطی و دوره رنسانس
فصل ششم: وصف خصوصیات اقوام و شهرها
فصل هفتم: وصف قیافه ظاهری انسان
فصل هشتم: وصف زندگی اجتماعی و جشنها
فصل اول: برایری طبقات
فصل دوم: لباس و مد
فصل سوم: زبان و زندگی اجتماعی
فصل چهارم: رسوم و آداب معاشرت
فصل پنجم: تربیت مردم دنیاری
فصل ششم: موسیقی
فصل هفتم: برایری زن و مرد
فصل هشتم: زندگی خانوادگی
فصل نهم: جشنها
بخش ششم: اخلاق و دین
فصل اول: داوری در اخلاق ایتالیاییان دوره رنسانس
فصل دوم: شخصیت فردی و اخلاق
فصل سوم: دین در زندگی روزانه
فصل چهارم: نیروی معتقدات کهن
فصل پنجم: روح رنسانس و دین
فصل ششم: نفوذ خرافات دوره باستان
فصل هفتم: شکاکی و بی‌ایمانی عمومی
عنوان بخش اول با فصول دهگانه‌اش «دولت همچون اثر هنری» در ملاحظه‌ای مقدماتی و گذرآگیج کننده می‌نماید تا آنکه خواننده به فصل هشتم همین بخش برسد. در ابتدای این فصل مشخص می‌شود که منظور از اثر هنری عدیم النظر بودن کنش دولت شهرهای ایتالیایی به واسطه منش خاص و منحصر بفرد فرماتزا و ایان مستبد آنها بوده است. یعنی شرایطی که فردیت محض امکان استقرار امر حکومت بر قاعده‌های همگانی و به تعبیر قرن نوزدهمی «علمی» را غیرممکن می‌ساخت. کلام بورکهارت که چنین استتباطی را برای رقم این سطور موجب شده این است:

زمین فرق داشت نظام تیولداری ...^۹ به تشریح شرایطی از جغرافیای سیاسی شمال ایتالیا می‌پردازد که طی آن فرماتزا و ایان مستبد شهرهای شمالی ایتالیاقدم به صحنه گذاشتند. او ایجاد خلاء ناشی از تعارض هوهنتشتوفن‌ها از شمال و پاپ‌ها از جنوب در این جغرافیای سیاسی را مورد توجه و تاکید قرار نمی‌دهد و بدین ترتیب زمینه‌سازی مداخله نیروی سوم یعنی فرانسه و اسپانیا در پایان رنسانس ایتالیایی و مرگ آنرا گذاره ایان را به پروری ایان نشیند و چون عنصر «فریدت» را در این فرایند جان کلام خویش می‌باید و آنرا خصوصیتی بارز برای «فرمانرا» و «دولت» می‌بیند می‌نویسد:

در این واحدی‌های سیاسی روح دولت اروپایی مدرن برای نخست بار به آزادی نام از انگیزه‌های خاص خود پیروی می‌کند: خودخواهی افسار گیخته به مذهب ترین وجود حکمرانست، هرگونه حق در معرض استهنا قرار دارد و هرگونه ادب و فرهنگ سالم در نظره خفه می‌شود. ولی آنچه که این گرایش شریع از میان می‌رود یا به نحوی از اتحاد تغییر می‌شود، پدیده‌های تازه و جاندار گام در ساخت تاریخ می‌نهد: دولت به عنوان ابداعی آگاهانه و محاسبه شده، و همچون اثری هنری. چه در دولت شهرهای جمهوری و چه در شهرهای ایتالیایی، روح دولت به صور گوناگون متجلی می‌گردد و شکل داخلی و سیاست خارجی آنها را معین می‌کند.^{۱۰}

بدین ترتیب بخش اول کتاب با عنوان «دولت همچون اثر هنری» آغاز می‌گردد. در این بخش او زمینه‌ای سیاسی هرچند نه بطور کامل زمانمند را به خواننده عرضه می‌کند و تصویری یکجا و یکپارچه از اوضاع سیاسی - تاریخی ایتالیایی عصر رنسانس ارائه می‌نماید. بخش بعدی کتاب بیان استنباط‌ها و استنتاج‌های او از همین دوران تاریخی است. فهرست کامل کتاب که به منظور احاطه و اشراف خواننده این نوشتار عرضه می‌گردد بدین شرح است:

بخش اول: دولت همچون اثر هنری
مقدمه
فصل اول: ایتالیا در قرن چهاردهم میلادی
فصل دوم: فرماتزا و ایان قرن چهاردهم
فصل سوم: فرماتزا و ایان پانزدهم
فصل چهارم: جاران کوچک
فصل پنجم: خاندانهای شهریاری بزرگ
فصل ششم: مخالفان جباریت
فصل هفتم: دولتشهرهای جمهوری: ونیز و فلورانس
فصل هشتم: سیاست خارجی دولت‌های ایتالیایی
فصل نهم: جنگ همچون اثر هنری
فصل دهم: مقام پاپ و خطرهایی که با آن پیوسته بود
خاتمه بخش اول: وطن پرستان ایتالیا
بخش دوم: شکوفایی شخصیت فردی
فصل اول: دولت ایتالیایی و شخصیت فردی
فصل دوم: تکامل شخصیت
فصل سوم: شهرباز و افتخار در دوره رنسانس
فصل چهارم: طنز و استهزا و بذله مدرن

پایان ناپذیر می‌نمود، آن هر دو نام محتواهای سیاسی خود را به کلی از دست داده بودند. یکی از علامه‌جنون سیاسی این بود که گوئلهای معتقد بودند موظفند هموغوه فرانسه باشند و گیلین‌ها از اسپانیا طرفداری می‌کردند. به عقیده من آنان که می‌کوشیدند از این جنون فایده‌ای بی‌بند چندان حاصلی از کوش خود بر نداشتند. فرانسه پس از هر مداخله‌ای در ایتالیا، مجبور شده است از شبه جزیره عقب نشینی کند و فایده‌ای که اسپانیا از ویران ساختن ایتالیا برده است بر همه روش است.^۹

در مجموع از این گونه توصیف‌ها درخصوص مسائل سیاسی جامعه ایتالیا در بخش نخست فراوان است و برای خواننده‌ای که از رنسانس فقط نقاشان و پیکرتراشان و آثار بدیع هنری و ادبی را می‌شناسد موجب تحریر و تحسر می‌گردد. حتی نویسنده کتاب نیز در پایان همین بخش در فصلی با عنوان وطن پرستان ایتالیا تلویحًا تاسف خود را درخصوص ایتالیا ابراز می‌دارد و با مقایسه میان ایتالیایی‌ها و ملل دیگر اروپا علل و زمینه‌های عقب ماندن ایتالیایی‌ها از ترقیات اروپا پس از رنسانس را بر می‌شمارد.^{۱۰} امری که تا اواسط قرن نوزدهم تشکیل دولت واحد ملی در ایتالیا غیرممکن ساخت.

بخش بعدی کتاب به مباحث غیرسیاسی تاریخ رنسانس ایتالیایی می‌پردازد و در مباحثی چون شکوفایی شخصیت فردی، احیای فرهنگ دوران باستان، کشف جهان و انسان، زندگی اجتماعی و جشن‌ها و سرایجام اخلاق و دین، شرایط فرهنگی و تمدنی ایتالیایی عصر رنسانس را بازگو می‌کند. در آنجا تاکید اساسی او بر این است که انسان جدیدی که در ایتالیایی عصر رنسانس پا به عرصه می‌گذارد و سرآغاز انسان جدید اروپایی است چه خصوصیتی دارد. در حقیقت او به انسان شناسی تاریخی عصر رنسانس اهتمام می‌ورزد و بدین ترتیب روح فرهنگ اومانیستی عصر رنسانس را با ظرافت خاصی بازگو می‌کند. بدین لحاظ برخلاف بخش نخست، بخش‌های دیگر فقط برای اهل تاریخ نیست و پژوهشگران عرصه‌های اخلاق، ادبیات، دین، سیاست ... را نیز می‌تواند به تطور این مضمون در عصر رنسانس و در مقدمه تمدن جدید غرب آشنا سازد.

برای اهل تاریخ شاید مهمترین بخش از کتاب بورکهارت احیای فرهنگ باستان باشد امری که واژه رنسانس اساساً به خاطر آن وضع شد. او از اقدامات ادیان و هنرمندان در این خصوص و تاثیر شرایط فرهنگی ایتالیا وجود بقایای آثار و اینیه روم در این خصوص سخن می‌گوید و در همین بخش است که اولین مضمون در عصر رنسانس را به بررسی می‌نشیند.^{۱۱}

کوتاه سخن آنکه بورکهارت با تسلط و توانایی درخور تحسینی کلیه ابعاد و جوانب رنسانس در ایتالیا را مورد بررسی قرار داده و اثری پرمطلب هرچند در حجمی اندک را به خواننده مشთاق عرضه نموده است. مترجم محترم نیز به خوبی کلام کوتاه اما گویای او را منعکس کرده است. در حقیقت ایشان خلاصه ناشی از فقدان این کتاب را که از بهترین آثار تحقیقی در باب رنسانس و مورد نیاز مبرم دانشجویان تاریخ بود را پاسخ گفته‌اند.

- ۱۰۵۰ تا ۱۲۶۸ میلادی. (توضیح مترجم)
۱۸ - بورکهارت، پیشین، ص ۱۸
۷ - همان، ص ۱۹ - ۱۸
۸ - همان، ص ۹۷
۹ - همان، ص ۶۷
۱۰ - همان، ص ۱۳۰
۱۱ - همان، ص ۱۶۹ به بعد

تاكيد مي نمایيم نقش اصلی اين کتاب برای فرهنگ تاریخي ما تصحیح استنباط های نادرست و تصورات خلاف واقع از رنسانس و نمودن چهره‌ای واقعی، روشن و دقیق از پدیده رنسانس است هرچند برای خواننده ایرانی علاقمندی به یافتن نسبت خویش با رنسانس ایجاب می‌کرد توضیحات و مقدمات کافی و وافی براین کتاب افزوده شود. بخصوص در زمینه هنر و ادبیات و آثار ادبی و هنری که برای بسیاری اوازه رنسانس از آن روز است.

پانوشت‌ها:

- ۱ - یاکوب، بورکهارت، فرهنگ رنسانس در ایتالیا، ترجمه محمد حسن لطفی، تهران، انتشارات طرح نو، چاپ اول، ۱۳۷۶، ص ۹.
- ۲ - ویل دورانت، تاریخ تمدن؛ رنسانس، مترجمان صفر زاده و ابوطالب صارمی، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، چاپ چهارم، ۱۳۷۳.
- ۳ - یاکوب، بورکهارت، پیشین، ص ۱۳
- ۴ - همان، ص ۹ - ۱۲
- ۵ - Hohenstaufen خاندان شهریاری آلمان و سیسل از حدود

